

8. SEGÉDANYAG

Nirha Efendić – a boszniai Srebrenicában véghez vitt mészárlás túlélője

„15 éves voltam a népiptás idején. Ahogy a szerb katonák Srebrenicába jöttek, mi Potočariba menekültünk. Az ENSZ-támaszpont teljesen megtelt. Így egy közeli gyárban bújtunk el. Az apám és a bátyám elmenekült, hogy a menetoszlophoz csatlakozzanak, de nem tudták utolérni azokat a férfiakat, akik már előbb elmentek. Azt mondták nekem, hogy a Srebrenicát övező hegyekben kapták el őket a szerb katonai alakulatok.

Eközben az édesanyám és én több ezer más nő és gyermek társaságában három napig az üres gyárban voltunk. Sem élelmünk, sem vizünk nem volt. A negyedik napon a szerb katonák a szabad terület felé tartó buszokra és teherautókra tettek fel minket. A rendes körülmények között legfeljebb egy óráig tartó utat a szállításra váró nők és gyermekek rendkívül nagy száma miatt négy kimerítő óra alatt tettük meg.

A kimerültségtől és a magas láztól egyáltalán nem tudtam, hogy mi is történik körülöttem. Amikor szabad területre érkeztünk, határozottan emlékszem, hogy sikoltozást hallottam a folyó felől. De sosem fordultam meg, hogy megnézzem, mi történik. Csak tovább akartam menni; otthagyni a káoszt és a levegőben határozottan érezhető halál bűzét. Még most is hallom magamban a sikítozást.

Egy hónappal később hírek jöttek az apámról. Kravicában egy hangárban tartották fogva több más férfival együtt, és később kivégezték. Hamvait 2002-ben egy srebrenicai tömegsírbán azonosították, 2004-ben temették el. Négy évvel ezelőtt tudtuk meg, mi történt a bátyámmal. Másodlagos tömegsírokban hamvainak csupán 25%-át találták meg. 19 nappal azelőtt, hogy 20. életévét betölthette volna, Zvornikban megölték.

Mire véget ért a háború, végérvényesen felnőtté váltam. Családomat a szó szoros értelmében ketté vágták; apámat és bátyámat a legborzalmasabb módon szakították el tőlünk. Nekem viszont meg kellett értenem, hogy az élet megy tovább. Az édesanyám beiratott egy zágrábi iskolába Horvátországban, ő pedig menekültként Németországba ment.

Középiskolai tanulmányaim befejeztét követően édesanyámmal visszatértem Boszniába. Szarajevóban béreltünk lakást, amíg lediplomáztam, majd édesanyám visszaköltözött Srebrenicába.

EURÓPAI TÖRTÉNELEM HÁZA

Mindig is tudtam, hogy egyszer vissza fog menni. Hisz az igazságszolgáltatásban, és küzdeni akart azért, ami jog szerint az övé volt és ma is az övé: az otthonáért. Ebben kérlelhetetlenül támogattam őt. Azonban úgy döntöttem, hogy jómagam Szarajevóban alakítom ki az életem. Megházasodtam, gyermekeim születtek és próbáltam folytatni az életem. De a háború és elsősorban a népirtás továbbra is kísértett. Az ilyen jellegű tapasztalat úgy hagy sebet rajtad, hogy azt szavakkal megfogalmazni nem lehet. Minden adandó alkalommal visszamegyek Srebrenicába. Nemcsak az édesanyám, hanem magam miatt is: hogy így végre nyugalmat találjak a káosszal, a vérontással és rémtettekkel teli emlékek között.

Azért imádkozom, hogy a három gyermekemből felnőttkorában kedves és toleráns ember váljon. Szeretném megtanítani őket arra, hogy mindig tudják, mi történik körülöttük, és hogy okos döntéseket hozzanak. Szeretném majd elmesélni nekik, hogy velem mi történt, hogy megismerjék saját múltjukat. Most azonban csak azt szeretném, ha élveznék boldog és gondtalan gyermekkorukat, és biztonságban és védelmezve érezzék magukat saját otthonukban.”

Forrás: [Remembering Srebrenica](#)

Történetem újairása a ruandai népirtás túlélőjeként, Nina Iliza

„Már majdnem újra április van.

A Facebook hírfolyamom hamarosan olyan személyekkel lesz teli, akik profilképüket a ruandai emlékmű képére, egy gyertyalángra cserélték, és akik státuszukat a „sosem szabad elfelejteni” szavakkal frissítették. Sok ember számára az április a ruandai népirtásról való megemlékezés hónapja; ekkor tisztelgünk azok előtt, akik életüket vesztették. Számomra azonban április csak egy ugyanolyan hónap, mint a többi, amikor igyekszem az életemet a népirtásra való emlékezés nélkül élni. E hónap folyamán rendszeresen emlékeztetnek arra, hogy soha se felejtjük el azt, amit szívem szerint elfelejtenék.

1994-ben az édesanyámat megölték. Ott voltam, amikor két kézzel felém mutatva könyörgött a katonáknak, hogy hagyják élve, jelezve, hogy hozzá tartozom, és hogy miattam könyörüljenek meg rajta is. Húsz év telt el azóta, és ez az édesanyámmal kapcsolatos legélénkebb kép és emlék. Húsz év távlatából még mindig nehezen tudom elfogadni. Akárhányszor kényszerítem magam, hogy erre gondoljak, mindig az a kislány leszek, akit elszakítottak a könyörgő anyukájától. Olyan sok mindenki veszett oda áprilisban: a bátyámat ugyanazon a napon ölték meg, mint édesanyámat, a nagyszüleim és más családtagjaim is az áldozatok között vannak. Így amikor azt hallom, hogy „soha sem szabad elfelejtenünk” mindig azt kérdezem magamban: „Hogyan is tudnám?”

Mindig is úgy éreztem, hogy az április az a hónap, amikor az embereknek eszükbe jut, hogy együtt érezzenek velem abban, amit én egész évben érzek. A jövő hónapban majd egyre többet fogják emlegetni a Hotel Ruanda és az Április Ruandában című filmeket. Ruandára gyakrabban fognak rákeresni a Google-ön, és 30 napig a szokásosnál több szó esik majd az Ezer hegy országáról. Irigylem azokat az embereket, akiknek csupán 30 napig jut osztályrészül a népirtásra való emlékezés: ők azok, akiket figyelmeztetni kell arra, hogy „soha sem szabad elfelejtenünk.” Irigylem azokat az embereket, akiknek könyveket kell olvasniuk és tanulniuk kell ahhoz, hogy megtudják mi történt. Irigylem azokat, akiket az év 11 hónapja során nem emlékeztetnek folyamatosan a népirtásra. 20 évvel az események után vagyunk, és még mindig nehezemre esik megemlékezéseken részt venni, és

EURÓPAI TÖRTÉNELEM HÁZA

abszurdnak érzem kipoztolni vagy akár kimondani azt, hogy „soha sem szabad elfelejtenünk”, mert olyan gyötrelmes az emlékezés.

De megtanultam azt, hogy az igazság elismerése az első lépés annak elfogadásához. Semmire sem volt jó az, hogy az utóbbi 20 év során titkoltam szenvedésemet. Nem hagyhatom, hogy a múltam okozta fájdalom a jövőm fájdalmává legyen. Fontos volt számomra, hogy kitaláljam, hogyan tudnám újraírni a múltamat ahhoz, hogy jelenlegi énem megkezdhesse a gyógyulást. Úgy döntöttem, hogy a saját magam és az országom iránti remény felfedezéseként újraírom édesanyám elvesztését. (...)"

Forrás: [Nina Iliza, Huffington Post, 2014. március 23.](#)

